

Osm měkkých dovedností podle metodiky Skills Builder: „Cílevědomost“ – představení šesté dovednosti

ROMANA ŠLOUFOVÁ

Britskou metodiku rozvoje měkkých dovedností Skills Builder již více než rok pomáhají ověřovat a adaptovat čeští učitelé v pilotních základních školách. Na následujících stránkách se dozvíte více o „cílevědomosti“, šesté z osmi dovedností, které metodika rozvíjí. Cílevědomost společně s „pozitivním nastavením“ představují dvojici dovedností zaměřených na sebeřízení. Tento text navazuje na články o základních principech metodiky Skills Builder a dovednostech „schopnost naslouchat“, „prezentační dovednosti“, „schopnost řešit problémy“, „kreativní myšlení“ a „pozitivní nastavení“ představených v předchozích číslech.

V celosvětovém měřítku se měkké dovednosti a jejich rozvoj u dětí a mladých lidí v současné době dostávají stále více do popředí zájmu v souvislosti s diskusí nad proměnou společnosti a nutností změnit systém vzdělání. Rada Evropské unie v rámci doporučení o klíčových kompetencích pro celoživotní učení definovala „personální a sociální kompetence“ jako jednu z osmi klíčových kompetencí (Rada 2018)¹. V návaznosti na to představují klíčové kompetence jeden ze dvou základních strategických cílů v rámci Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (MŠMT, 2020)². Metodiku Skills Builder zde SCHOLA EMPIRICA, z. s., představuje jako jednu z cest, kterou je možné se vydat při rozvoji měkkých dovedností v základních školách.

osm měkkých dovedností: 1. schopnost naslouchat, 2. prezentační dovednosti, 3. schopnost řešit problémy, 4. kreativní myšlení, 5. pozitivní nastavení, 6. cílevědomost, 7. vůdčí schopnosti a 8. týmová práce.

Metodika poskytuje základní přehled toho, co by žáci v rámci každé z osmi dovedností měli zvládnout. Všechny dovednosti jsou rozděleny do patnácti na sebe navazujících kroků. Každý krok zahrnuje dílčí část znalostí a strategií důležitých pro rozvoj dané měkké dovednosti.

Metodiku Skills Builder vyvinuli učitelé a odborníci ve Velké Británii před více než 20 lety. Zaměřuje se na rozvoj měkkých dovedností u žáků ve věku 6–15 let a má přesah i do dalších stupňů vzdělávání. Skills Builder pomáhá rozvíjet

Cílevědomost

Při výuce základních dovedností je vždy nezbytné, abychom žákům jasně vysvětlili, co daná dovednost přesně obnáší, a komunikovali o ní konzistentním jazykem. Pojem „cílevědomost“ se v našem chápání často mísí s vágními představami typu „co bychom si přáli, čím bychom chtěli být v budoucnosti“. Učitelům, kteří by rádi pomáhali žákům rozvíjet jejich ambice, tak chybí nějaký hmatatelný rámec, o nějž by

¹ Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. [Úřední věstník Evropské unie, 2018.] Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)).

² Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. MŠMT, 2020. Dostupné z: <https://www.edu.cz/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030/>.

METODICKÁ ČINNOST

se mohli opřít. Vyplývá to mimo jiné také z průzkumu britské nadace pro podporu vzdělávání Education Endowment Fund z roku 2015, v němž bylo zjištěno, že dospívající většinou mají vysoké cíle – vědí, co by v životě chtěli dělat a čeho dosáhnout, často ale postrádají dovednosti a znalosti, které by jim umožnily tyto cíle realizovat.

„Cílevědomost“ definuje metodika jako „schopnost stanovit si jasné, hmatatelné cíle a navrhnout funkční plán, jak jich dosáhnout“.

Jaká jsou jednotlivá stadia učení se této dovednosti?

Zpočátku se při rozvíjení této dovednosti soustředíme na schopnost vynaložit úsilí: děti se dozvědí, proč je důležité snažit se, jak nejlépe umí, a jak to v jejich případě může vypadat. V další fázi si osvojí schopnost plánování: naučí se, jak si cíle nastavit a rozložit si je na dílčí kroky. V následující části budou pracovat na schopnosti reflektovat a přijímat zpětnou vazbu od ostatních. V posledních krocích se naučí stanovit si dlouhodobé cíle a sledovat, jak postupují v jejich plnění.

Proč je tato dovednost důležitá?

Jak důležité je rozvíjet cílevědomost žáků, je jasné z toho, co se od nich bude vyžadovat v celé řadě zaměstnání. Od mnoha středně a vysoce kvalifikovaných pracovníků zaměstnavatelé očekávají schopnost dobře plánovat a své plány strukturovat, čím dál více se cení schopnost sebeřízení. Podle současných trendů na pracovním trhu se navíc dá do budoucna předvídat, že čím dál více lidí zažije „nelineární“ kariéru a bude pracovat na volné noze, což znamená, že bude nutné, aby si dokázali nastavovat cíle, sami vyhledávat příležitosti a dobře plánovat (World Economic Forum, 2018³).

Klíčem k cílevědomosti, a tedy i akademickému úspěchu, jsou relevantní informace, pozitivní vzory a sebedůvěra. Mladí lidé se při volbě kariéry a životní cesty často inspiřují svým okolím a někdy kvůli nedostatku různorodosti vzorů nevědí, jaké mají možnosti. Dospívající a jejich rodiče zároveň nezdědali nemají informace o tom, jakými cestami by se mladí lidé mohli vydat. Některé studenty od vysokých cílů odrazuje nízké sebevědomí či fatalistické názory. Školy by měly být místem, kde žáci a studenti získají informace, inspiraci i sebedůvěru, měly by jim tak umožnit nejen mít vysoké ambice, ale také je naplnit.

To však neznamená, že bychom měli cílevědomosti žáky učit, teprve když se chystají vkročit do světa práce nebo mají před

zkouškami na střední či vysokou školu. Výzkumy ukazují, že i malé děti se prostřednictvím stanovování a plnění cílů učí, jak důležité je umět vytrvat, roste jim sebevědomí a dosahují lepších studijních výsledků (Zimmerman a kol., 2013).

Konkrétní aktivita do výuky

Jako ochutnávku toho, jak lze dovednost „cílevědomost“ rozvíjet u mladších žáků, zde představíme jednu aktivitu ke kroku 1. V rámci tohoto kroku žáci mají pochopit, co to znamená „snažit se, jak nejlépe umím“. V tuto chvíli nejde o to, aby se žáci snažili ze všech sil při všem, co dělají, ale o to, aby pochopili, co to znamená. Když si všimnete, že se žáci při něčem snaží, jak nejlépe dovedou, řekněte jim to, aby si mohli tento pojem spojit s něčím konkrétním.

V rámci Průvodce pro učitele – „Cílevědomost“ je popsán konkrétní návod, jak lze tento krok žákům představit a jak jej procvičovat. Jednou z možností procvičování je aktivita „Napodobování“. Jejím cílem je, aby si žáci dokázali vysvětlit, co znamená „snažit se, jak nejlépe umím“.

Na úvod aktivity jde několik hráčů za dveře, vyučující přehraje „na jevišti“ scénku. Různě se při ní pohybuje, uchopuje do rukou věci, vydává zvuky (ale spíše nemluví). Scénka trvá max. 1 minutu. Hráči se po jednom vrací: První hráč, který zůstal ve třídě a viděl scénku vyučujícího, ji zahraje druhému. Nikdo nekomentuje kvalitu výkonu. Postupně přichází další hráči zpoza dveří a odehrají scénku, kterou jim předchozí hráč předvedl. Nakonec znovu původní scénku přehraje vyučující.

Tato hra se hraje celkem dvakrát, aby se vystříдалo co nejvíce hráčů – jak v roli herce, tak v roli diváka. Můžeme kolektiv třídy rozdělit na větší skupinky a nechat vystřídat všechny skupinky v roli herců i diváků.

Tip: Bývá legrace, když při scénce dělá vyučující něco netradičního – vyleze na lavici, okusuje tužku apod.

Po ukončení aktivity v rámci reflexe společně s žáky shrňte, co se při hraní scének stalo. Proč poslední hráč nehrál stejnou scénku jako vyučující na začátku? Snažili se všichni, jak nejlépe uměli? Tak proč to nefungovalo? Aneb: ač se snažíme sebevíc, napodobit druhého je obtížné a nemusí se to vždy podařit. Tato scénka nás také může navést k diskuzi o překroucení informace neboli „slyšel/a jsem, že...“ aneb jak se šíří fámy.

Je důležité tuto dovednost posilovat pravidelně. Povídejte si s celou třídou o tom, co všechno jste ten den / týden dělali (případně jim vizuálně napovězte, ukažte na věc, kterou jste

³ The Future of Jobs Report. World Economic Forum, 2018. Dostupné z: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>.

používali, apod.). Řekněte žákům, kdy jste viděli, že se snažili, jak nejlépe uměli, následně diskutujte o tom, jak to vypadalo. Potom je vyzvěte, aby se sami zamysleli nad tím, při čem ještě se ten den / týden snažili, jak nejlépe umí.

Nedílnou součástí práce na pokroku v rozvoji cílevědomosti je také průběžné hodnocení, zda žáci kroku porozuměli a jsou si v něm dostatečně jistí. Zvládnutí tohoto kroku můžete hodnotit běžným pozorováním chování žáků.

Chcete získat více informací o metodice „Skills Builder“?

Navštivte nové webové stránky <https://skillsbuilder.scholaempirica.org/>. Naleznete zde celou metodiku Skills

Builder on-line na jednom místě a inspiraci v podobě aktivit do výuky.

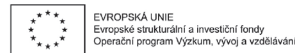
ZDROJE

- TOUGH, P. *Helping children succeed: What works and why*. Random House, 2016. Dostupné z: <https://paultough.com/helping/pdf/Helping-Children-Succeed-Paul-Tough.pdf?pdf=hcs-pdf-landing>.
- ZIMMERMAN, M. a kol. *Adolescent Resilience: Promotive Factors That Inform Prevention*. *Child Development Perspectives*, 2013, roč. 7, č. 4. Dostupné z: <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cdep.12042>.

Mgr. Romana Šloufová, projektová manažerka, Schola Empirica, z. s.

SCHOLA EMPIRICA

TRUCHLENÍ JE NORMÁLNÍ

Truchlení je přirozený proces vyrovnávání se se ztrátou a u jednotlivců se jeho délka a průběh mohou lišit.

JAK SE PROJEVUJE?

Mezi normální projevy truchlení patří smutek, prázdno, bezradnost, zoufalství, zlost, přecitlivělost, ztráta zájmů a vyhýbání se kontaktu s lidmi.

CO S TÍM?

Nepříjemné pocity, myšlenky a stavy se časem zmírňují a odeznívají.

Je důležité je nepopírat, nechat je proběhnout a nespěchat na sebe.

JAK PROBÍHÁ?

1. popírání a izolace
2. zlost / agrese
3. smlouvání
4. deprese
5. akceptace / smíření

CO KDYŽ TO
NEZVLÁDÁM?

Pokud člověk sám cítí, že už je toho na něj moc, projevy truchlení trvají dlouhodobě a jsou intenzivní, je vhodné vyhledat odbornou pomoc.

Nebojte se zavolat na Linku první psychické pomoci: 116 123

Nevypust' duši je nezisková organizace, která přináší do škol prevenci v oblasti duševního zdraví. Předává školákům a učitelům ověřené informace, pořádá pro ně workshopy a webináře a podporuje je ve včasné vyhledání odborné pomoci.

www.nevypustduši.cz | @nevypustduši